

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření, která se člení do pěti stupňů podle organizační a finanční náročnosti. Pro žáky je podpora bezplatná.

Podpůrná opatření mají definovanou finanční náročnost, která je vyjádřena ve formě kódového označení v přehledu PO. Kód uvádí ŠPZ do doporučení ke vzdělávání žáka s SVP. Škola následně přenese kód normované finanční náročnosti zvolených PO do matriky. Hlavní PO zahrnují (úplný přehled viz Příloha č.1 Vyhlášky 27/2016:

- a) Poradenskou pomoc školy a pomoc školského poradenského zařízení – PPP, SPC
- b) Úpravu organizace vzdělávání
- c) Úpravu podmínek přijímání žáků
- d) Úpravu výstupů ze vzdělávání
- e) Využívání IVP
- f) Asistenta pedagoga, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka
- g) Úpravu ve vzdělávání neslyšících žáků
- h) Možnost uplatnit augmentativní a alternativní formy komunikace
- i) Možnost vzdělávat ve stavebně nebo technicky upravených prostorách
- j) Úhradu speciálních učebnic, didaktických a kompenzačních pomůcek
- k) Možnost poskytování podpůrných opatření ve školských zařízeních, která se podílejí na vzdělávání žáka – školní družina

Po vydání doporučení má škola maximální dobu čtyř měsíců pro vytvoření doporučených podmínek pro vzdělávání žáka a zajištění podpůrných opatření. V případě, že v této lhůtě nelze ve škole zajistit např. stavební či technické úpravy, zváží ŠPZ po konzultaci se školou a zákonným zástupcem žáka možnost kombinace jiných PO, v krajním případě doporučí rodiči školu, která je technicky připravena pro vzdělávání žáka. V případě nemožnosti zajistit v předepsané lhůtě personální PO budeme hledat ve spolupráci s ŠPZ řešení, které umožní podporu žáka. Vždy se řídíme základním pravidlem, že jakékoli řešení musí být v nejlepším zájmu žáka. Pedagogové naší školy již dlouhodobě spolupracují s ŠPZ, snaží se podchytit žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a pracovat s těmito žáky podle jejich individuálních vzdělávacích potřeb. V této oblasti dosahujeme dlouhodobě dobrých výsledků.

Opatření, která realizuje škola sama na základě plánu pedagogické podpory (PLPP):

- podpůrná opatření 1. stupně.

Opatření, která škola realizuje na základě doporučení ŠPZ:

- podpůrná opatření 2. – 5. stupně.

Při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb žáka poskytujeme ŠPZ informace – tzv. „postřehy z výuky“.

Pokud rodič přes opakovaná upozornění nenavštíví se svým dítětem ŠPZ a způsobí mu tak obtíže při vzdělávání, může se škola obrátit na zástupce orgánu veřejné moci (OSPOD) a požádat o součinnost. Tuto variantu však považujeme za mezní řešení.

Podpůrná opatření prvního stupně

Škola volí podpůrná opatření prvního stupně tehdy, když má žák při vzdělávání takové obtíže, že je nezbytné jeho vzdělávání podpořit prostředky pedagogické intervence, bez doporučení školského poradenského zařízení, na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Jedná se o změny minimální. Podpůrná opatření prvního stupně nemají normovanou finanční náročnost. Pokud k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačí poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola nebo školské zařízení (dále jen "škola") zákonným zástupcům žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně jsou naší školou poskytována na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zákonného zástupce žáka. Podpůrná opatření se poskytují samostatně nebo v kombinacích různých druhů a stupňů v souladu se zjištěnými speciálními vzdělávacími potřebami žáka. Konkrétní druh podpůrného opatření lze poskytovat pouze v jednom stupni. Členění konkrétních podpůrných opatření do stupňů, pravidla jejich použití a normovaná finanční náročnost podpůrných opatření druhého až pátého stupně jsou stanoveny v Příloze č. 1 Vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Škola zabezpečuje zejména:

- změny metod výuky a výukových postupů
- změny v organizaci výuky
- úpravy v hodnocení žáka
- úpravy v začleňování do sociální a komunikační sítě školní třídy / školy
- asistenta pedagoga

dále:

- vytváření bezpečného prostředí
- zamezení posměškům z řad spolužáků
- respektování osobního tempa
- poskytnutí dostatečného množství času na přečtení a pochopení úkolu
- kontrolu porozumění úkolu
- individuální přístup
- zadávání kratších cvičení /verbální ověřování znalostí
- posílení sebedůvěry - pochvala
- kombinované hodnocení (klasifikační stupeň/slovní hodnocení)
- vzájemnou komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci žáka

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává třídní učitel v součinnosti s učiteli, kteří se podílejí na vzdělávání žáka od prvního stupně podpůrných opatření, a to na základě individuálních vzdělávacích potřeb ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování PO. Plán pedagogické podpory škola průběžně aktualizuje v souladu s vývojem speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Individuální vzdělávací plán zpracovává třídní učitel ve spolupráci s učiteli, kteří se podílejí na vzdělávání žáka a vyučují předmět, ve kterém se projevuje potřeba úpravy ŠVP. Tato úprava se poskytuje žákovi od druhého stupně podpurných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) a žádosti zákonného zástupce žáka.

Na úrovni IVP je možné na doporučení ŠPZ (v případech stanovených Přílohou č. 1 vyhlášky č. 27 / 2016 Sb.) v rámci podpurných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP, případně upravit vzdělávací obsah tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáka a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu (ŠVP). Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpurných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. Nejméně jednou ročně (dále pak dle potřeby) je naplňování IVP konzultováno s ŠPZ.

Podpurná opatření od třetího stupně u žáků s LMP

U žáků s přiznanými podpurnými opatřeními od třetího stupně podpory (žáci s lehkým mentálním postižením), bude škola na doporučení ŠPZ využívat Minimální doporučenou úroveň pro úpravy očekávaných výstupů, která bude sloužit jako vodítko pro případné úpravy výstupů do IVP žáka. V zájmu žáka a na doporučení ŠPZ může škola nahradit části vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů jinými vzdělávacími obsahy nebo celý vzdělávací obsah některého vzdělávacího oboru lze nahradit obsahem jiného vzdělávacího oboru, který lépe vyhovuje jejich vzdělávacím možnostem. Rovněž lze změnit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů) stanovené RVP ZV. V případě podpurného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpurných opatření stanovená v RVP ZV pro 3. nebo 5. ročník.

Speciálně pedagogická a pedagogická intervence

Pod pojmem „speciálně pedagogická intervence“ se rozumí zajištění předmětů speciálně pedagogické péče pro žáky s přiznanými podpurnými opatřeními, které jsou zaměřeny na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácviku sociální komunikace, zrakové stimulace apod.

Pod pojmem „pedagogická intervence“ se rozumí vzdělávání žáka s přiznanými podpurnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku.

Pro žáky s přiznanými podpurnými opatřeními spočívajícími v úpravě vzdělávacích obsahů může být v souladu s principy individualizace a diferenciací vzdělávání zařazována do IVP na doporučení ŠPZ speciálně pedagogická a pedagogická intervence. Počet vyučovacích hodin předmětů speciálně pedagogické péče je v závislosti na stupni podpory stanoven v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Časová dotace na předměty speciálně pedagogické péče je poskytována z disponibilní časové dotace.

Asistent pedagoga

Asistent pedagoga poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpurného opatření nebo podle § 18 odst. 1.a pracuje podle jeho pokynů a ve spolupráci s ním.

Hlavními činnostmi asistenta pedagoga zj. jsou :

- pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků
- pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí

- pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti,
 - nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou
- Asistent pedagoga může poskytovat podporu při vzdělávání žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům ve třídě, a to s ohledem na povahu speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků.

Při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika:

- problémy v učení – čtení, psaní, počítání
- nepřesné vnímání času, obtížné rozlišování podstatného a podružného
- neschopnost pracovat s abstrakcí
- snížená možnost učit se na základě zkušenosti, pracovat se změnou
- problémy s technikou učení
- problémy s porozuměním významu slov
- krátkodobá paměť neumožňující dobré fungování pracovní paměti, malá představivost
- nedostatečná jazyková způsobilost, nižší schopnost číst a pamatovat si čtené, řešit problémy a vnímat souvislosti

Mezi podpůrná opatření, která se kromě běžných pedagogických opatření ve vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením osvědčují, patří například:

- posilování kognitivních schopností s využitím dynamických a tréninkových postupů
- intervence s využitím specifických, speciálně pedagogických metodik a rozvojových materiálů - - -
- pravidelné a systematické doučování ve škole
- podpora přípravy na školu v rodině
- podpora osvojování jazykových dovedností
- podpora poskytovaná v součinnosti asistenta pedagoga

Systém péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP)

PLPP i IVP má písemnou podobu a sestavuje je třídní učitel ve spolupráci s učiteli konkrétního vyučovacího předmětu. Před jeho zpracováním musí probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Ředitel školy stanoví termín přípravy PLPP, IVP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy i žákem samotným. V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů.

Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3. a 5. ročník, bude na základě doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školního poradenského pracoviště a metodická podpora na Metodickém portále RVP.CZ.

Pravidla pro zapojení dalších subjektů

Určuje ředitel školy ve spolupráci s třídním učitelem po dohodě se zákonnými zástupci v souladu s potřebami konkrétního žáka.

Zodpovědné osoby

Zodpovědným pracovníkem je ředitel školy, který koordinuje činnost v systému péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, prostřednictvím třídního učitele žáka je ve spojení s asistentem pedagoga, popř. osobním asistentem, se ŠPZ, se zákonnými zástupci žáků, s žáky.

Specifikace provádění podpůrných opatření

Podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory jsou následující možnosti:

a) v oblasti metod výuky:

- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu
- respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů

b) v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky
- využívání skupinové výuky
- postupný přechod k systému kooperativní výuky
- v případě doporučení může být pro žáka odlišná délka vyučovací hodiny, popř. vložení krátké přestávky do vyučovací hodiny, dělení a spojování hodin

c) zařazení předmětů speciálně pedagogické péče.

Vyhodnocení PLPP

Maximálně za 3 měsíce provede třídní učitel se zainteresovanými vyučujícími hodnocení plnění PLPP a jeho efektivitu. Zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Není-li tomu tak, doporučí škola zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení.

Do doby zahájení poskytování podpůrných opatření druhého až pátého stupně na základě doporučení školského poradenského zařízení poskytuje škola podpůrná opatření prvního stupně na základě plánu pedagogické podpory.

Vyhodnocení IVP

+ postup při poskytování podpůrných opatření 2. až 5. stupně

Podpůrná opatření škola poskytuje bezodkladně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a udělení písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka. Není-li možné ze závažných důvodů zabezpečit bezodkladné poskytování doporučeného podpůrného opatření, poskytuje škola po projednání se školským poradenským zařízením a na základě informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka po dobu nezbytně nutnou jiné obdobné podpůrné opatření stejného stupně. Není-li doporučené podpůrné opatření poskytnuto do 4 měsíců ode dne vydání doporučení, škola projedná tuto skutečnost se školským poradenským zařízením.

Škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka průběžně vyhodnocuje poskytování podpůrného opatření. Školské poradenské zařízení vyhodnotí poskytování podpůrných opatření ve lhůtě jím stanovené, nejdéle však do 1 roku od vydání doporučení.

Škola seznámí s individuálním vzdělávacím plánem všechny učitele, kteří vyučují žáka a současně žáka samotného a zákonného zástupce žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu. V případě nedodržování opatření uvedených v individuálním vzdělávacím plánu informuje o této skutečnosti ředitele školy.

Shledá-li škola, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, bezodkladně doporučí zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení. Obdobně škola postupuje i v případě, shledá-li, že poskytovaná podpůrná opatření již nejsou potřebná.

Shledá-li školské poradenské zařízení, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, vydá doporučení stanovující jiná podpůrná opatření případně stejná podpůrná opatření vyššího stupně.

Podpora organizace vzdělávání

Pokud je ve třídě, oddělení nebo studijní skupině počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně v souladu s § 17 odst. 4 vyšší než 5, lze pro jejich vzdělávání využít asistenta pedagoga nad rámec poskytovaných podpůrných opatření; omezení počtu žáků připadajících na asistenta pedagoga se neuplatní.

Do počtu žáků podle odstavce 1 se nezapočítávají ti žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým je poskytováno podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga.

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. považuje žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Škola vytváří ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuku těchto žáků se snažíme směřovat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Škola využívá pro podporu nadání a mimořádného nadání podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory. Při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků vychází způsob jejich vzdělávání důsledně z principu nejlepšího zájmu žáka.

Systém péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního plánu (IVP) nadaného a mimořádně nadaného žáka

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Individuální vzdělávací plán zpracovává třídní učitel ve spolupráci s učiteli, kteří vyučují předmět, ve kterém se projevuje nadání nebo mimořádné nadání žáka, se školským poradenským

zařízením (ŠPZ) a na základě žádosti zákonného zástupce žáka. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb.. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Třídní učitel zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Třídní učitel po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP řediteli školy, který je zaznamená do školní matriky.

Přeřazení do vyššího ročníku

Ředitel školy může přeřadit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku na základě zkoušek vykonaných před komisí, kterou jmenuje ředitel školy. Komise je nejméně tříčlenná a tvoří ji vždy předseda, kterým je zpravidla ředitel školy nebo jím pověřený učitel, zkoušející učitel, kterým je vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti; v prvním až pátém ročníku základního vzdělávání vyučující daného ročníku, a přisedící učitel, kterým je vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti.

Termín konání zkoušky stanoví ředitel školy v dohodě se zákonným zástupcem žáka. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví ředitel školy náhradní termín zkoušky. Žák může v 1 dni skládat jen 1 zkoušku.

Zodpovědná osoba

Zodpovědným pracovníkem je ředitel školy, který koordinuje činnost v systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky, prostřednictvím třídního učitele žáka je ve spojení s ŠPZ, se zákonnými zástupci žáků, s žáky.

Specifikace provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu nadaných a mimořádně nadaných žáků jakými jsou například:

- předčasný nástup dítěte ke školní docházce
- vzdělávání skupiny mimořádně nadaných žáků v jednom či více vyučovacích předmětech
- účast žáka na výuce jednoho nebo více vyučovacích předmětů ve vyšších ročnících školy nebo v jiné škole
- občasné (dočasné) vytváření skupin pro vybrané předměty s otevřenou možností volby na straně žáka
- obohacování vzdělávacího obsahu
- zadávání specifických úkolů, projektů
- příprava a účast na soutěžích včetně celostátních a mezinárodních kol
- nabídka volitelných vyučovacích předmětů, nepovinných předmětů a zájmových aktivit.